

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON SANOATINING RIVOJLANISH TARIXI.

MILLAT UMIDI UNIVERSITETI

BM-102-25

TOJIBOYEV SULTONMUROD

ANANTATSIYA

Ushbu maqolada, men sizlarga qiziq bo'layotgan mavzu bo'yicha yozaman. Mustaqillikimizning dastlabki yillarida sanoatning rivojlanish tarixi haqida sizlarga toliq va aniq malumot berib otishga harakat qilaman. Aynan osha vaqtlardan to hozirgi vaqtgacha bo'lgan o'zgarishlar haqida malumot beraman. Sizlarga tushunarli qilgan holda yillari bilan batafsil yozaman.

Kalit so'zlar: to'qimachilik, korxonalar, kon metallurgiyasi, oltin qazish, o'zbekneftgaz, neft gaz kompaniyasi, o'zbekenergo, elektr,

KIRISH

O'zbekiston mustaqillik davrida sanoatni rivojlantirishga katta sarmoya kiritdi, bu esa yangi sanoat tarmoqlari va yirik korxonalarning barpo etilishiga olib keldi. Sanoatning asosiy tarmoqlaridan biri to'qimachilik sanoati bo'lib, u mamlakatning asosiy eksport tovaridir. O'zbekistonda 200 dan ortiq to'qimachilik korxonalari faoliyat yuritib, keng turdagi to'qimachilik mahsulotlari, jumladan, paxta matolari, kashtachilik, kiyim-kechak va uy to'qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqaradi. Bundan tashqari, O'zbekistonda avtomobilsozlik ham faol rivojlanmoqda. Mamlakatda Chevrolet avtomobillari ishlab chiqaradigan GM Uzbekistan, MAN yuk mashinalari va avtobuslari ishlab chiqaradigan MAN Auto-

Uzbekistan kabi bir qancha yirik avtomobil zavodlari tashkil etilgan. O'zbekistonda rivojlanayotgan boshqa tarmoqlarga neft-kimyo sanoati, qurilish materiallari, qayta tiklanadigan elektr energiyasi ishlab chiqarish va oziq-ovqat ishlab chiqarish kiradi.

O'zbekistondagi eng yirik korxonalar qatoriga quyidagilar kiradi:

1. Navoiy kon-metallurgiya kombinati, Markaziy Osiyodagi eng yirik oltin qazib olish majmuasi;
2. Olmaliq kon-metallurgiya kombinati, mis va boshqa metall buyumlar ishlab chiqaradi;
3. O'z-Koram-Textile, Markaziy Osiyodagi eng yirik to'qimachilik fabrikalaridan biri;
4. O'zbekneftgaz, neft, gaz va neft mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi milliy neft-gaz kompaniyasi;
5. O'zbekenergo, elektr va issiqlik energiyasi ishlab chiqaruvchi milliy energetika kompaniyasi.

O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOATI: RIVOJLANISH VA O'ZGARISHLAR XRONIKASI

1991 – 1994 yillar. Yengil sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish bo'yicha O'zbekiston davlat birlashmasi – “O'zbeklegprom” tashkil topgan va tashkil etilgan yillar. Unga “O'zbektekstil” (32 korxona), “O'zbekodejda” (127 korxona), “O'zbekobuv” (34 korxona), “O'zbekfarfor” (3 korxona) davlat konserni kiradi. Yettita ob'ektning qurilishi boshlandi – “Eltex” (Qoraqalpog'iston Respublikasi), “Kashteks” (Qashqadaryo viloyati), “Samjinteks” (Samarqand viloyati), “Gurlen” (Xorazm viloyati), “Anteks”(Andijon viloyati) va “Quva” (Farg'ona viloyati). To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi – 5,25 million dollar.

1994-1997 yillar. 1996 yilda sanoatni rivojlantirish dasturi, 1996-1998 yillarda qabul qilindi. Eksport mahsulotlarini ishlab chiqaradigan korxonalar uchun qo'shimcha imtiyozlar yaratildi. 4 yil ichida Koreya Respublikasi, Turkiya, Germaniya, AQSh va Yaponiya kabi mamlakatlar sarmoyalarini jalb qilgan holda 12 ta qo'shma korxona tashkil etildi.

1998-1999 yillar. Namangan viloyatida uchta yangi qo'shma korxona – paxtadan yigirilgan iplar ishlab chiqarish bo'yicha “Papfen” qo'shma korxonasi, “Kasansay Tekmen” qo'shma korxonasi tomonidan mo'yna va jun matolarni ishlab chiqarish, jun adyol va qo'lda to'qish uchun ip, investitsiya hajmi 5 million AQSh dollaridan ortiq bo'lgan “Silk Road” tashkil etilgani bilan esda qolgan. Toshkentdagi Kukcha massivida “Kobul O'zbek” QK qurilishi tugallandi. Jami investitsiyalar 156,9 million dollarni tashkil etdi. Paxta tolasini qayta ishlash 169 ming tonnani tashkil etdi, trikotaj mahsulotlari yiliga 39 million donadan oshdi, paypoq – yiliga 16 million juftdan ortiq, tikuvchilik – so'mda hisoblaganda 3 milliard so'mdan oshdi.

2000 – 2003 yil. 35 dan ortiq investitsiya loyihalari amalga oshirildi, jalb qilingan xorijiy investitsiyalar hajmi 649,6 million dollarni tashkil etadi. To'qimachilik va yengil sanoat korxonalarini 2005-yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasi qabul qilindi. 2002 yilda eksport indeksi 160 million dollardan oshdi, paxta tolasini ichki qayta ishlash hajmi yiliga qariyb 200 ming tonnaga etdi.

2007 yil. Bu “O'zbekengilsanoat” davlat aksiyadorlik kompaniyasi qoshida To'qimachilik mahsulotlarining reklama va marketing agentligi tashkil etilishi bilan ajralib turdi. Mahsulotlarning yangi turlarini chiqarish boshlandi: uy to'qimachiligining barcha qatorlari, dasturxon, salfetkalar, pardalar, shuningdek, ipak iplar ishlab chiqarish o'zlashtirildi.

2010 yil. VEOLA brendi ostida jahon miqyosidagi paxtadan kompakt kalava ip ishlab chiqarish uchun “Indorama Kokand Textile” qo’shma korxonasini yaratish eng yirik loyiha bo’lib, u O’zbekiston Respublikasida yetishtirilgan paxtaning yuqori sifatini to’liq aks ettiradi.

2011 yil. Shark Liboslari dizayn markazi “O’zbekengilsanoat” davlat aksiyadorlik kompaniyasi qoshida tashkil etilgan. Uning faoliyati milliy an’ana va iqlim sharoitlarini hisobga olgan holda mashhur zamonaviy kiyim-kechak modellarini ishlab chiqarishni tashkil etishni takomillashtirishga, shuningdek, mahalliy yengil sanoat mahsulotlarini xalqaro bozorlarga keng chiqarishga qaratilgan.

2012 yil. Kiyim-kechak, trikotaj va paypoq sanoatining rivojlanishi yili bo’ldi. “Gulrenteks”, “Barchinoy”, “Investtex” va boshqa korxonalar tashkil etildi. Shveytsariya sarmoyalarini jalb qilish bilan O’zbekistonda to’qimachilik muhandisligi tiklandi. Yigiruv uskunalarini ishlab chiqarish uchun yangi “Riter Uzbekistan” XK tashkil etildi.

2013 yil. Respublika bo’ylab 100 mingdan ortiq yangi ish o’rinlari yaratildi. Har bir viloyat, tuman, shaharda 200 ta tikuv mashinalari o’rnatildi. Natijada yengil sanoat eksporti 827,3 million dollarga, investitsiyalar hajmi 160,4 million dollarga yetdi. O’sha yili “O’zbekengilsanoat” OAJ ITMF xalqaro to’qimachilik federatsiyasiga qabul qilindi.

2016 yil. To’qimachilik o’quv va tadqiqot texnoparkining poydevoriga birinchi toshni qo’yish marosimi bo’lib o’tdi.

2017-2019. “O’zto’qimachilik sanoat” Uyushmasini yaratildi, birinchi marta Toshkentda Global Textiles kunlari bo’lib o’tdi, mahsulot eksporti 2,0 milliard dollarni tashkil etdi. Uz-Kor To’qimachilik texnoparki foydalanishga topshirildi

Uyushma tarkibida eksport faoliyati, xalqaro standartlar va sertifikatlar olish, marketing va reklama, dizayn xizmatlari va boshqa sohalarda xizmatlar ko'rsatuvchi kompaniyalar ham faoliyat yuritadi:

1. "O'zto'qimachilik sanoat" Uyushmasini yaratildi, birinchi marta Toshkentda Global Textiles kunlari bo'lib o'tdi, mahsulot eksporti 2,0 milliard dollarni tashkil etdi. Uz-Kor To'qimachilik texnoparki foydalanishga topshirildi
2. Uztextileexport" MChJ – ixtisoslashtirilgan tashqi savdo kompaniyasi bo'lib, uning asosiy faoliyati to'qimachilik sanoatining eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan.
3. Textile Standard Services" – to'qimachilik, tikuvchilik-trikotaj korxonalari va xorijiy kompaniyalar bilan xalqaro sertifikatlashtirish, marketing, eksport va quvvatlar sohasida hamkorlik qilish sohasida o'z faoliyatini amalga oshiruvchi konsalting kompaniyasi.
4. To'qimachilik mahsulotlari reklama va marketingi agentligi" MChJ faoliyati ko'rgazma va ekspozitsiyaviy tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish, mahalliy korxonalarni xalqaro maydonda targ'ib qilish, savdo kooperatsiyasini yo'lga qo'yish va kengaytirish, mahalliy korxonalarning ishlab chiqarish va eksport salohiyatini namoyish etishga ixtisoslashgan.
5. Sharq liboslari dizayn markazi" MChJ – "O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi qoshida faoliyat yurituvchi zamonaviy liboslar ishlab chiqarish sohasida faoliyat yurituvchi yetakchi korxonalardan biri hisoblanadi.
6. Yengilsanoatqurilish" MChJ yengil (to'qimachilik) va boshqa sanoat tarmoqlari uchun sanoat ob'yektlarini qurish, rekonstruksiya qilish va modernizatsiya qilishga ixtisoslashgan.

Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazining Jizzax filiali tomonidan Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida Jizzax viloyatida 2022-yilning yanvar-i-

yun oylarida jami 5 153,4 mlrd.so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilib, ishlabchiqarilgan jami sanoat mahsulotlari hajmining 65 foizi Jizzax shahri (29,3%), G'al-

laorol (20,4%) va Zafarobod (15,4%) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi Zafarobod tumani (15,3 mln. so'm) Jizzax shahri (8,0 mln. so'm) va G'allaorol (5,8 mln. so'm) tumanida aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari eng yuqori, Baxmal (0,27 mln. so'm), Zomin (0,92 mln. so'm) va Sha-rof Rashidov (1,1 mln. so'm) va boshqa tumanlarda eng pastki ko'rsatkichlarni qayd etdi. Jami sanoat mahsulotlarining 94,2%i qayta ishlash sanoati hissasiga to'g'ri keladi. Qayta ishlash sanoati tarkibidagi to'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish (32%), avtotransport vositalari, treyerlar va yarim pritseplar ishlab chiqarish (20%), boshqa nometall mineral mahsulotlar ishlab chiqarish (15%) va oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish (13%) yo'nalishlari eng yuqori ulushga ega. Jami sanoat yo'nalishida faoliyat yuritayotgan korxonalar soni 4 248 taga yetib, jami faoliyat yuritayotgan korxonalarning 18,5% ini tashkil etdi

XULOSA.

Muxtasar qilib aytganda, to'qimachilik sanoati respublikamiz iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri hisoblanib, o'zining qo'shimcha qiymat yaratishi, aholi

ehtiyojini qondirishdagi o'rni va yuqori darajaga ega bo'lgan ishlab chiqarish lo-

komotivi bilan boshqa soha va tarmoqlardan tubdan farq qiladi. To'qimachilik sa-

noati tarmog'ining rivojlanishi milliy iqtisodiyotning barqaror sur'atlar bilan rivoj-

lanishiga olib keladi. Talab yuqori bo'lgan ham mahalliy, ham xorijiy iste'molchilar

talabini qondira oladigan sifatli mahsulotlar ishlab chiqarish hajmini ko'paytirish va

turlarini kengaytirish, mahalliy va xorijiy bozorlarda raqobatlasha oladigan raqo-

batbardosh, sifatli to'qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarishni rivojlantirish bu-

gungi kunning dolzarb vazifalaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Arxiv.uz. (2022). *Mustaqillik yillarida O'zbekistonning iqtisodiy taraqqiyoti*. [online] Available at: <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/tarix/mustaqillik-yillarida-o-zbekistonning-iqtisodiy-taraqqiyoti> [Accessed 6 Nov. 2025].

Bing. (2025a). *mustaqillik yillarida sanoatning rivojlanish tarixi* - Bing. [online] Available at: <https://www.bing.com/search?q=mustaqillik+yillarida+sanoatning+rivojlanish+tarixi&q=NWU&pq=mustaqillik+yillarida+sanoatning+rivojlanish+tarixi&sk=NWU3&sc=7-51&cvid=F63A332079CA417584CFAD5E62D438F3&FORM=QBRE&sp=4&gclid=1&lq=0> [Accessed 6 Nov. 2025].

Bing. (2025b). *mustaqillik yillarida sanoatning rivojlanish tarixi* - Bing. [online] Available at: <https://www.bing.com/search?q=mustaqillik+yillarida+sanoatning+rivojlanish+tarixi&q=NWU&pq=mustaqillik+yillarida+sanoatning+rivojlanish+tarixi&sk=NWU3&sc=7-51&cvid=F63A332079CA417584CFAD5E62D438F3&FORM=QBRE&sp=4&gclid=1&lq=0> [Accessed 6 Nov. 2025].

O'ZBEKISTONDA MUSTAQILLIK YILLARIDA TURLI SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHI. (2025). *TADQIQOTLAR*, [online] 55(3), pp.127–130. Available at: <https://journal-web.uz/index.php/07/article/view/888> [Accessed 6 Nov. 2025].

turaevibrat711 (2025). *mustaqillik-yillarida-qishloq-xo-jaligi-va-sanoat-sohasidagi-o-zgarishlar*. [online] Scribd. Available at: <https://ru.scribd.com/document/931483823/mustaqillik-yillarida-qishloq-xo-jaligi-va-sanoat-sohasidagi-o-zgarishlar> [Accessed 6 Nov. 2025]